

РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 796.011.3-057.875:[371.124:796]:371.13

Діана Бермудес

Сумський державний педагогічний

університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0001-8020-4721

DOI 10.24139/2312-5993/2017.03/003-015

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ВАРІАТИВНИХ МОДУЛІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Метою статті є визначення критеріїв і показників структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності. Відповідно до кожного компонента структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у професійній діяльності ми сформулювали критерії, визначили рівні: високий, достатній і низький. Охарактеризували відповідні рівням показники. Перспективами подальших наукових розвідок може бути експериментальна перевірка ефективності формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

Ключові слова: *структурні компоненти, критерії, показники, учителі фізичної культури, реалізація варіативних модулів, професійна діяльність.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку педагогічної теорії та практики актуального характеру набувають питання підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Одним із важливих завдань якісної освіти вчителя фізичної культури є формування його готовності до реалізації варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури для учнів 5–11 класів у процесі професійної діяльності. Це зумовлено, насамперед, існуванням досить чіткої залежності між станом учнівського здоров'я, можливістю фізичного вдосконалення школярів, їх різнобічною фізичною підготовкою та рівнем готовності вчителів фізичної культури до реалізації нових змісту, форм і методів фізичного виховання в умовах сучасної школи. Ця залежність детермінована якістю професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, що є значущим фактором запобігання негативних впливів педагогічного процесу.

Разом із тим у науковій літературі не розкрито критерії та показники, за якими можна судити про ефективність формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Прогрес у дослідженні проблеми готовності майбутніх учителів до їх професійної діяльності спостерігається з кінця 50-х років минулого століття [3, 10]. Цей період характеризується

розробкою науковцями змісту поняття та структури готовності вчителя до педагогічної діяльності.

Як свідчить аналіз наукової літератури, ученими пропонуються різні підходи щодо структурних компонентів професійної готовності вчителя. У роботах Н. Кузьміної, Л. Кулікової, Р. Санжаєвої, В. Сластьоніна, О. Щербакова та інших структура професійної готовності вчителя відрізняється своїми компонентами [13, 9; 10, 113–114; 11, 226; 8, 17].

Зазначимо, що в контексті нашого дослідження особлива увага приділялась опрацюванню наукових робіт, присвячених визначенню структури професійної готовності саме вчителів фізичної культури.

Так, у дослідженнях М. Карченкової готовність учителя фізичної культури до професійної діяльності розглядається як результат професійно-педагогічної підготовки, інтегральне багаторівневе утворення, яке включає психологічний, теоретичний, практичний, фізичний і психофізіологічний компоненти, які поєднані в блоки: теоретичної і практичної готовності, фізичного розвитку та фізичної підготовленості, психофізіологічної підготовленості та психологічної готовності, що утворюють єдину структуру системи професійної підготовки вчителя фізичної культури [5].

Дослідженнями М. Батищевої встановлено, що структура готовності студентів до проведення оздоровчої гімнастики та фітнесу включає: мотиваційний; когнітивний і операційно-діяльнісний критерії [2].

У структурі готовності вчителя фізичного виховання до інноваційної навчальної діяльності О. Антоненко розглядає сукупність мотиваційного, когнітивного, креативного, рефлексивного компонентів, що взаємообумовлені та пов'язані [1, 120–122].

Дослідженнями О. Котової встановлено, що результатом підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання постає підготовленість студентів до реалізації програми з фізичної культури для учнів 10–11 класів спортивного профілю, що забезпечується засвоєнням майбутніми вчителями фізичного виховання теоретико-методичних знань, сформованістю рухових навичок, опануванням проектувальними та профорієнтаційними вміннями [6].

На підставі робіт учених, які досліджували різні сторони професійної готовності вчителя фізичної культури, ми зробили висновок, що готовність майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності буде успішною, якщо ця модель матиме такі структурні компоненти: *мотиваційний, теоретичний, руховий і проектувальний*.

Мотиваційний компонент виражає усвідомлене ставлення вчителя фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності. Цей компонент є стрижнем, навколо якого конструюються основні якості вчителя фізичної культури як професіонала, оскільки від

того, чим мотивує вчитель фізичної культури свою готовність до професійної діяльності, залежить характер його участі в навчальних процесах, досягнення результатів у навчанні й вихованні учнів.

Теоретичний компонент структури готовності об'єднує сукупність теоретичних і методичних знань, потребу у спеціальних знаннях, уміннях і навичках, що забезпечують професійну готовність майбутніх учителів фізичної культури до реалізації засобів фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах з урахуванням сучасних вимог діючої навчальної програми «Фізична культура. 5–11 класи».

Руховий компонент виявляється у володінні руховими вміннями та навичками, а також у відповідній фізичній підготовленості для реалізації засобів варіативних модулів діючої навчальної програми з фізичної культури «Фізична культура. 5–11 класи» у професійній діяльності.

Проектувальний компонент виявляється в розумінні вчителем фізичної культури мети, завдань, методів, засобів навчання і способів організації учнів на уроці, умінні раціонально планувати навчально-виховний процес при реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

У психолого-педагогічних дослідженнях для кількісної оцінки сформованості структурних компонентів професійної готовності вчителя обґрунтовується доцільність використання різних критеріїв. У довідковій та спеціальній літературі «критерій» (від грец. *kriterion* – засіб для судження) – ознака, на підставі якої здійснюється визначення або класифікація чого-небудь, мірило оцінки [12, 41–48; 4, 99; 9, 149]. Визначення критеріїв – одне зі складних завдань педагогічної науки, оскільки питання критеріїв пов'язані із заходами підвищення ефективності професійної діяльності. Це питання про те, які параметри даного процесу необхідно вимірювати. Водночас вони є актуальними і щодо визначення якості професійної діяльності.

Використання критеріального апарату є ефективним за конкретизації його змісту за допомогою відповідних показників. Отже, поняття «критерій» напряму пов'язане з поняттям «показник». У великому тлумачному словнику української мови показник трактується як свідчення, доказ, ознака чого-небудь [1].

Тому, необхідною і важливішою передумовою визначення ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у професійній діяльності є обґрунтування відповідних критеріїв і показників мотиваційного, теоретичного, рухового, проектувального компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

Метою статті є визначення критеріїв і показників структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення наукових джерел.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури дозволив з'ясувати, що в дослідженнях учених структура готовності вчителя до професійної діяльності відрізняється своїми компонентами, залежно від певного напрямку роботи. Нами визначено, що готовність майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності буде успішною, якщо ця модель матиме такі структурні компоненти: мотиваційний, теоретичний, руховий і проектувальний.

Отже, спробуємо визначити критерії й показники визначеної нами структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у професійній діяльності.

Мотиваційний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності включає такі критерії:

- позитивна мотивація до майбутньої професійної діяльності;
- наявність потреби в переведенні теоретичних знань на рівень практичних умінь;
- наявність потреби в науковому розумінні різноманітних аспектів особистісної орієнтації освіти на осмислення власного досвіду, ступеня ефективності навчальної діяльності;
- наявність потреби у створенні й застосуванні нових знань у власній практичній діяльності; підвищення педагогічної майстерності, подолання професійних труднощів;
- установка на цілеспрямоване навчання учнів фізичним вправам, яка ґрунтується на гуманному ставленні до дитини;
- співпадання особистісної мотивації із соціально значимою;
- наявність потреби до реалізації власного професійного потенціалу;
- прагнення до творчого пошуку раціональних методів, засобів і прийомів навчання, виховання і розвитку учнів при реалізації засобів варіативних модулів діючої програми з фізичної культури «Фізична культура. 5–11 класи» у професійній діяльності;
- уміння аналізувати власну педагогічну діяльність, якість педагогічної техніки, що застосовується у фізичному вихованні учнів, об'єктивно помічати свої помилки в теоретичній і практичній підготовці щодо реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

Теоретичний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності включає такі критерії:

- наявність професійно-педагогічних знань (педагогічні здібності, педагогічні вміння);

- наявність теоретичних і методичних знань, спеціальних знань, умінь і навичок;
- здатність самостійно працювати з науковою, довідковою, методичною літературою, аналізувати її;
- знання методик проведення уроків фізичної культури із використанням сучасних технічних засобів, інвентарю та обладнання;
- наявність знань традиційних та сучасних засобів фізичного виховання, оздоровчих технологій, педагогічних інновацій фізкультурно-оздоровчої діяльності учнів;
- знання, необхідні для здійснення керівництва фізичним розвитком дітей шкільного віку в процесі формування в них основних рухових умінь і навичок;
- знання про оптимальне дозування фізичного навантаження при реалізації засобів варіативних модулів в процесі професійної діяльності.

Руховий компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності включає такі критерії:

- уміння чітко і правильно здійснювати пояснення і показ рухів;
- високий рівень розвитку фізичних якостей;
- володіння руховими вміннями та навичками виконання фізичних вправ для реалізації варіативних модулів сучасної діючої програми з фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах;
- уміння забезпечити страхування при виконанні рухових дій.

Проектувальний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності включає такі критерії:

- уміння чітко визначати мету, завдання, способи організації учнів під час різноманітних форм фізичного виховання;
- уміння співвідносити різні форми фізичного виховання протягом року, місяця, тижня, дня;
- уміння складати раціональне перспективне й оперативне планування навчально-виховного процесу з фізичного виховання в школі;
- уміння добирати методи і засоби фізичного виховання до різних форм занять з фізичного виховання, ураховуючи їх місце в режимі дня, визначені завдання та умови проведення;
- уміння розробити власний план чи програму вдосконалення професійних умінь, необхідних для якісної реалізації варіативних модулів діючої програми з фізичної культури «Фізична культура. 5–11 класи» у процесі професійної діяльності.

На підставі сформульованих критеріїв, відповідно компонентам структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у професійній діяльності, нами визначені показники.

Показники є складниками критеріїв, за якими можна визначити наявність і рівень сформованості певної якості й дозволяє охарактеризувати наявність сформованого.

Охарактеризовані вище критерії дозволяють виділити три рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності: високий, достатній, низький (табл. 1).

Таблиця 1

Рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності

Ком-по-ненти	Рівні	Показники сформованості
Мотиваційний	високий	сформованість позитивної мотивації, бажання спілкуватися з учнями, прояв творчості, перевага позитивних емоцій у процесі навчання, створення й застосування нових знань у практичній діяльності, підвищення педагогічної майстерності, гуманне ставлення до дитини, співпадання особистісної мотивації з соціально значущою, реалізація власного професійного потенціалу, аналіз власної педагогічної діяльності, усвідомлена і яскраво виражена установка на реалізацію засобів варіативних модулів у процесі професійної діяльності
	достатній	сформованість позитивної мотивації, бажання спілкуватися з учнями, частковий прояв творчості, наявність позитивних емоцій у процесі навчання, часткове застосування нових знань у практичній діяльності, гуманне ставлення до дитини, часткова реалізація власного професійного потенціалу, частковий аналіз власної педагогічної діяльності
	низький	відсутність професійно значущих мотивів, небажання спілкуватися з учнями, відсутність творчості, перевага негативних емоцій у процесі навчання, незастосування нових знань у практичній діяльності, зверхнє ставлення до дитини, нереалізація власного професійного потенціалу, відсутність самоаналізу й самоконтролю
Теоретичний	високий	сформованість глибоких усвідомлених наукових знань психолого-педагогічних і анатомо-фізіологічних особливостей дітей шкільного віку, знання теоретичних, методичних основ фізичного виховання, володіння педагогічними здібностями й педагогічними вміннями, перенесення знань традиційних та сучасних засобів фізичного виховання, оздоровчих технологій, педагогічних інновацій у фізкультурно-оздоровчу діяльність учнів, знання методик проведення уроків фізичної культури з використанням сучасних технічних засобів, інвентарю та обладнання, використання знань

		про оптимальне дозування фізичного навантаження при реалізації засобів варіативних модулів в процесі професійної діяльності
	достатній	знання психолого-педагогічних і анатоמו-фізіологічних особливостей дітей шкільного віку, знання теоретичних, методичних основ фізичного виховання, володіння педагогічними здібностями й педагогічними вміннями, перевага в застосуванні традиційних засобів фізичного виховання, обмеженість знань щодо педагогічних інновацій у фізкультурно-оздоровчій діяльності учнів, обмеженість знань про оптимальне дозування фізичного навантаження при реалізації засобів варіативних модулів у процесі професійної діяльності
	низький	емпіричні знання психолого-педагогічних і анатоמו-фізіологічних особливостей дітей шкільного віку, знання теоретичних, методичних основ фізичного виховання, поверхневе володіння педагогічними здібностями й педагогічними вміннями, відтворення традиційних засобів фізичного виховання, відсутність знань щодо педагогічних інновацій у фізкультурно-оздоровчій діяльності учнів, про оптимальне дозування фізичного навантаження при реалізації засобів варіативних модулів у процесі професійної діяльності
Руховий	високий	чіткі і правильні пояснення й показ рухів, високий рівень розвитку фізичних якостей; володіння руховими вміннями та навичками виконання фізичних вправ варіативних модулів, володіння руховими вміннями та навичками виконання фізичних вправ варіативних модулів з використанням музичного супроводу, творчий підхід у розв'язанні різноманітних педагогічних задач, володіння технікою страхування, оптимізація й індивідуалізація педагогічного контролю за фізичним навантаженням, домінування демократичного стилю спілкування з дітьми
	достатній	правильні пояснення і показ рухів, рівень розвитку фізичних якостей достатній для показу рухів; володіння руховими вміннями та навичками виконання фізичних вправ варіативних модулів, обмеженість рухових умінь та навичок виконання фізичних вправ варіативних модулів з використанням музичного супроводу, методично впевнене розв'язання педагогічних задач, володіння технікою страхування, оптимізація й індивідуалізація педагогічного контролю за фізичним навантаженням
	низький	невпевнені пояснення, технічні помилки в показі рухів, рівень розвитку фізичних якостей недостатній для показу рухів; обмеженість володіння руховими вміннями та навичками виконання фізичних вправ варіативних модулів, відсутність навичок використання музичного супроводу, ситуативне розв'язання педагогічних задач, часткове володіння технікою страхування, відсутність

		умінь доцільно добирати зміст рухової діяльності відповідно до вікових і індивідуальних особливостей дітей шкільного віку, яскрава орієнтація на ліберальний стиль спілкування з учнями
Проектувальний	високий	визначення мети й завдання змісту навчання; варіативне володіння способами організації дітей шкільного віку під час різноманітних форм фізичного виховання, раціональне складання документів планування, раціональний обґрунтований на науковій основі добір методів і засобів фізичного виховання до різних форм занять, удосконалення професійних умінь, необхідних для якісної реалізації варіативних модулів
	достатній	визначення мети й завдань змісту навчання; володіння способами організації дітей шкільного віку під час різноманітних форм фізичного виховання, складання документів планування на рівні констатації і опису, утруднення в раціональному доборі методів і засобів фізичного виховання до різних форм занять, удосконалення професійних умінь, необхідних для якісної реалізації варіативних модулів
	низький	невміння визначати мету й завдання змісту навчання, добирати способи організації дітей шкільного віку під час різноманітних форм фізичного виховання (робота ведеться за зразком без урахування мети і завдань навчання), складання документів планування на рівні опису, нераціональний добір методів і засобів фізичного виховання до різних форм занять, обмеженість професійних умінь

Таким чином, стандартизовані характеристики визначених рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності визначаються такими показниками.

Високий рівень характеризується:

- свідомою і яскраво вираженою установкою на реалізацію засобів варіативних модулів у процесі професійної діяльності;
- сформованістю глибоких усвідомлених наукових знань психолого-педагогічних і анатоми-фізіологічних особливостей дітей шкільного віку, знанням теоретичних, методичних основ фізичного виховання, володінням педагогічними здібностями й педагогічними вміннями;
- правильними поясненнями і показом фізичних вправ варіативних модулів із використанням музичного супроводу, високим рівнем розвитку фізичних якостей, креативністю при розв'язанні педагогічних задач, оптимізацією й індивідуалізацією педагогічного контролю за фізичним навантаженням, домінуванням демократичного стилю спілкування з дітьми;

- обґрунтованим, на науковій основі, складанням документів планування і добором методів і засобів фізичного виховання до різних форм занять;

- удосконаленням професійних умінь, необхідних для якісної реалізації варіативних модулів.

Достатній рівень характеризується:

- позитивною мотивацією, бажанням спілкуватися з учнями, гуманним ставленням до дитини;

- знанням психолого-педагогічних і анатомо-фізіологічних особливостей дітей шкільного віку, знанням теоретичних, методичних основ фізичного виховання, володінням педагогічними здібностями й педагогічними вміннями;

- перевагою в застосуванні традиційних засобів фізичного виховання, обмеженістю знань щодо педагогічних інновацій у фізкультурно-оздоровчій діяльності учнів та оптимального дозування фізичного навантаження при реалізації засобів варіативних модулів у процесі професійної діяльності;

- достатнім рівнем розвитку фізичних якостей для показу рухів, володінням руховими вміннями й навичками виконання фізичних вправ варіативних модулів, але обмеженість у використанні музичного супроводу;

- методично впевненим розв'язанням педагогічних задач, володінням технікою страхування, оптимізацією та індивідуалізацією педагогічного контролю за фізичним навантаженням;

- частковим проявом творчості;

- володінням способами організації дітей шкільного віку під час різноманітних форм фізичного виховання;

- складанням документів планування на рівні констатації й опису, утруднення в раціональному доборі методів і засобів фізичного виховання до різних форм занять;

- удосконаленням професійних умінь, необхідних для якісної реалізації варіативних модулів.

Низький рівень характеризується:

- відсутністю професійно значущих мотивів, небажанням спілкуватися з учнями, відсутністю творчості, відсутністю самоаналізу й самоконтролю;

- емпіричними знаннями психолого-педагогічних і анатомо-фізіологічних особливостей дітей шкільного віку, теоретичних і методичних основ фізичного виховання;

- поверхневим володінням педагогічними здібностями і педагогічними вміннями;

- відтворенням лише традиційних засобів фізичного виховання;

- відсутністю знань про оптимальне дозування фізичного навантаження й доцільності добору фізичних вправ при реалізації варіативних модулів відповідно до вікових і індивідуальних особливостей дітей шкільного віку;

- невпевненістю пояснень, обмеженістю володіння руховими вміннями та навичками виконання фізичних вправ варіативних модулів через недостатній розвиток фізичних якостей, ситуативне розв'язання педагогічних задач;

- ліберальним стилем спілкування з учням;

- невмінням добирати методи й засоби фізичного виховання, способи організації дітей шкільного віку під час різноманітних форм фізичного виховання (робота ведеться за зразком без урахування мети і завдань навчання) відповідно до мети й завдань змісту навчання, складанням документів планування на рівні опису.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок. На підставі робіт учених, які досліджували різні сторони професійної готовності вчителя фізичної культури ми зробили висновок, що готовність майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності буде успішною, якщо ця модель матиме такі структурні компоненти: мотиваційний, теоретичний, руховий і проектувальний. Відповідно до кожного компонента структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у професійній діяльності ми сформулювали критерії. Охарактеризовані критерії дозволили виділити три рівні й відповідні їм показники сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності: високий, достатній і низький.

Перспективами подальших наукових розвідок може бути експериментальна перевірка ефективності формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко О. Структура готовності вчителя фізичного виховання до інноваційної навчальної діяльності / О. Антоненко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2006. – № 2. – С. 120–122.

2. Батищева М. Р. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до проведення оздоровчої гімнастики та фітнесу з дівчатами-старшокласницями : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Марина Робертівна Батищева / Луганський нац. уні-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2009. – 22 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

4. Іваній І. В. Фізична культура особистості фахівця фізичного виховання та спорту : навч.- метод. посібник / І. В. Іваній. – Суми : Університетська книга, 2014. – 128 с.

5. Карченкова М. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Марина Володимирівна Карченкова / Нац. пед. ун-т ім. Драгоманова. – К., 2006. – 19 с.
6. Котова О. В. Підготовка майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання у старшій школі: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Олена Володимирівна Котова / Луганський нац. уні-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2011. – 20 с.
7. Кравчук Т. М. Педагогічна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання у вищих педагогічних закладах України (20–80 рр. ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Тетяна Миколаївна Кравчук. – Харків, 2004. – 20 с.
8. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. – 2-е вид., допов. і переробл. – К. : Вища шк., 2004. – 422 с.
9. Професійна освіта : Словник : навч. посібник / уклад. С. Г. Гончаренко та ін. ; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища школа, 2000. – 163 с.
10. Санжаева Р. Д. Психологическая подготовка студентов к педагогической деятельности / Р. Д. Санжаева // Личность в системе деятельности : тез. докладов Региональной науч.-практ. конф. – Новосибирск : НГПУ, 1993. – С. 113–114.
11. Слостенін В. А. Педагогіка професійного образования : [учеб. посібник для студ. высш. учеб. завед.] / под ред. В. А. Слостеніна. – М. : Академия, 2004. – 368 с.
12. Фотинюк В. Г. Критерії, показники та рівні сформованості професійно-прикладної фізичної підготовки інженерів-механіків авіаційної галузі / В. Г. Фотинюк // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2012. – № 2. – С. 41–48.
13. Хозяинов Г. И. Акмеология физической культуры и спорта / Г. И. Хозяинов, Н. В. Кузьмина, Л. Е. Варфоломеева. – 2-е изд. стер. – М. : Издательский центр «Академия», 2007. – 208 с.

REFERENCES

1. Antonenko, O. (2006). Struktura hotovnosti vchytelia fizychnoho vykhovannia do innovatsiinoi navchalnoi diialnosti [Structure of physical training teachers' readiness for innovation teaching activity]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*, 3, 120–122.
2. Batyshcheva, M. R. (2009). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do provedennia ozdorovchoi himnastyky ta fitnesu z divchatamy-starshoklasnytsiamy [Training of the future teachers of physical education for implementation recreative gymnastics and fitness with senior higher school students]*. (Abstract of PhD thesis). Luhansk Taras Shevchenko National University, Luhansk.
3. Busel, V. T. (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Big Ukrainian explanatory dictionary]*. Kyiv: Perun.
4. Ivani, I. V. (2014). *Fizychna kultura osobystosti fakhivtsia fizychnoho vykhovannia ta sportu [Personality physical training of expert in physical education and sport]*. Sumy: Universytetska knyha.
5. Karchenkova, M. V. (2006). *Pedahohichni umovy formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do profesiinoi diialnosti [Pedagogical conditions of forming of the future physical training teachers' readiness for professional activity]* (Abstract of PhD thesis). National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv.
6. Kotova, O. V. (2011). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannia do profilnoho navchannia u starshii shkoli [Future physical education teachers' training for*

profile teaching in high school] (Abstract of PhD thesis). Luhansk Taras Shevchenko National University, Luhansk.

7. Kravchuk, T. M. (2004). *Pedahohichna pidhotovka maibutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannia u vyshchikh pedahohichnykh zakladakh Ukrainy (20–80 rr. XX st.) [Future physical education teachers' training in the higher education institutions (20–80 of the XX century)]* (Abstract of PhD thesis). Kharkiv.

8. Ziaziun, I. A., Kramushchenko, L. V., Kryvonos, I. F. (2004). *Pedahohichna maisternist [Pedagogical skill]*. K.: Vyshcha shk.

9. Honcharenko, S. H. (2000). *Profesiina osvita: Slovnyk [Professional education: Dictionary]*. K.: Vyshcha shkola.

10. Sanzhaieva, R. D. (1993). *Psikhologicheskaia podhotovka studentov k pedahohicheskoi deiatelnosti [Students' psychological preparation for pedagogical activity]. Lichnost v sisteme deiatelnosti: tez. dokladov*, (pp. 113–114). Novosibirsk: NGPU.

11. Slastionin, V. A. (2004). *Pedahohika professionalnogo obrazovaniia [Pedagogy of professional education]*. M.: Akademiia.

12. Fotyniuk, V. H. (2012). *Kryterii, pokaznyky ta rivni sformovanosti profesiino-prykladnoi fizychnoi pidhotovky inzheneriv-mekhanikiv aviatsiinoi haluzi [Criteria, indicators and levels of professionally-applied physical training of mechanical engineers of the aviation industry]. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemamy*, 2, 41–48.

13. Hoziainov, H. I. (2007). *Akmeolohiia fizicheskoi kultury i sporta [Acmeology of physical training and sport]*. M.: Izdatelskii tsentr "Akademiya".

РЕЗЮМЕ

Бермудес Диана. Критерии и показатели готовности будущих учителей физической культуры к реализации вариативных модулей в процессе профессиональной деятельности

Целью статьи является определение критериев и показателей структурных компонентов готовности будущих учителей физической культуры к реализации вариативных модулей в процессе профессиональной деятельности. В соответствии с компонентами структуры готовности будущих учителей физической культуры к реализации вариативных модулей в профессиональной деятельности мы сформулировали критерии, определили уровни: высокий, достаточный и низкий. Охарактеризовали соответствующие уровням показатели. Перспективами дальнейших научных исследований может быть экспериментальная проверка эффективности формирования готовности будущих учителей физической культуры к реализации вариативных модулей в процессе профессиональной деятельности.

Ключевые слова: *структурные компоненты, критерии, показатели, учителя физической культуры, реализация вариативных модулей, профессиональная деятельность.*

SUMMARY

Bermudes Diana. Criteria and indicators of readiness of future physical training teachers for implementation of the variant modules in the process of professional activity.

One of the important objectives of quality education of physical training teacher is to develop their readiness for implementation of the variant modules of physical training curriculum for students of 5–11 forms in the process of professional activity. Primarily, this is due to the existence of a quite clear relationship between the state of pupils' health, potential to improve schoolchildren's physical ability, their versatile physical training and level of readiness of physical education teachers for the implementation of a new content,

forms and methods of physical education in modern school. This dependence is determined by the quality of professional training of the future physical education teachers, which is a significant factor in preventing negative impacts of pedagogical process.

At the same time in the research literature there are no criteria and indicators, against which the effectiveness of readiness formation of the future physical training teachers to implement variant modules in the professional activity can be judged.

The aim of the article is to determine the criteria and indicators of structural components of future physical training teachers' readiness to implement variant modules in the professional activity.

Based on the papers of researchers who have studied various aspects of physical training teacher's professional readiness we concluded that the willingness of the future physical training teachers to implement variant modules in the professional activity will be successful if this model has the following structural components: motivational, theoretical, motional and design. According to each component of readiness structure of the future physical training teachers to implement variant modules in the professional activity we have formulated criteria and have defined levels: high, low and sufficient. We have described indicators, which correspond to levels. Prospects for further research can be experimental verification of efficiency of readiness formation of the future physical training teachers to implement variant modules in the professional activity.

Key words: *construct, structural component, criteria, indicators, physical education teacher, implementation of the variant modules, professional activity.*

УДК 378-026.195 : 005.591.4(477)"654"

Раїса Гришкова

Чорноморський національний університет

імені Петра Могили

ORCID ID 0000-0003-4547-4974

DOI 10.24139/2312-5993/2017.03/015-026

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ З ПОЗИЦІЙ «НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»

У статті йдеться про необхідність змін у системі вищої освіти України з огляду на запровадження основ стандарту середньої освіти та перехід до «нової української школи». Проаналізовано основні положення та концептуальні засади реформування середньої школи, підвалини компетентнісного підходу до навчання. Виявлено недоліки в існуючій системі університетської освіти, запропоновано шляхи їх усунення з урахуванням особливостей навчання й розвитку студентів нового покоління. Висвітлено розбіжності в системі середньої та вищої освіти з огляду на запровадження положень «нової української школи». Доведено необхідність дотримання дидактичного принципу наступності в отриманні середньої та вищої освіти. Обґрунтовано доцільність переходу від лекційно-семінарської системи до компетентнісного навчання у вищій школі. Виведено авторську формулу компетентності студента-здобувача вищої освіти.

Ключові слова: *реформування, середня школа, компетентнісний підхід, університетська освіта, стандарт освіти.*

Постановка проблеми. *Значні зміни в організації діяльності середньої загальноосвітньої школи рано чи пізно знайдуть віддзеркалення*